

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 19 januari 1999 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:38 Staten och trossamfunden, begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. jämte eventuella motioner.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser avsnitten 5. De kyrkliga kulturminnena, 6. Offentlighet och insyn och 7. De kyrkliga arkiven samt motionerna 1998/99:K10–K13, K15, K16 och K18.

Kulturutskottet har beslutat att i detta yttrande behandla även motion 1998/99:Kr265 som väckts under allmänna motionstiden år 1998 och som hänvisats till kulturutskottet. Kulturutskottet har – under förutsättning av konstitutionsutskottets medgivande – beslutat att överlämna denna motion till konstitutionsutskottet.

Utskottet

De kyrkliga kulturminnena (prop. avsnitt 5)

Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Bakgrund

I 1 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen) föreskrivs att det är en nationell angelägenhet att skydda och bevara vår kulturmiljö samt att ansvaret för detta delas av alla. Vidare framgår det att såväl enskilda som stat och kommun skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

När det gäller vissa kategorier av den kyrkliga egendomen ställer staten speciella krav i fråga om förvaltningen. I 4 kap. kulturminneslagen finns det särskilda bestämmelser om skydd för kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser. Skyddet för dessa s.k. kyrkliga kulturminnen är generellt, dvs. oberoende av någon myndighets beslut. De generella skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen innebär i korthet att de kyrkliga kulturminnena skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Rätten att förfoga över och utnyttja egendomen är inskränkt. Vidare kan bestämmelserna medföra att förvaltningen fördyras.

Det kan t.ex. röra sig om kostnader som följer av att det ställs krav på att ett visst material eller en viss teknik skall användas vid en renovering eller att arbetet skall genomföras under antikvarisk kontroll.

Svenska kyrkan är ansvarig för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls enligt bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har överinseende över kulturminnesvården i landet, bl.a. i fråga om de kyrkliga kulturminnena, medan länsstyrelserna ansvarar för tillsynen i länen (1 kap. 2 § kulturminneslagen). Förutom myndigheterna inom kulturmiljöområdet (de antikvariska myndigheterna) har de regionala museerna, läns museerna, en viktig roll i kulturmiljöarbetet. Det finns också enstaka kommunala museer som deltar i detta arbete.

Riksdagens principbeslut år 1995

I december 1995 fattade riksdagen ett principbeslut om de framtida relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84).

Principbeslutet innebär att kulturminneslagens skydd för kyrkliga kulturminnen skall behållas även vid ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan och att relationsändringen inte bör leda till försämrade förutsättningar för vård och underhåll av de kulturhistoriska värdena inom kyrkan. I konstitutionsutskottets betänkande framhölls att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en angelägenhet för hela samhället och svenska folket samt att det inte är rimligt att den totala kostnaden för detta allmänintresse bärs endast av Svenska kyrkans medlemmar. Skyddsbestämmelserna innebär inskränkningar och ibland fördringar vid skötseln av egendomen. Svenska kyrkan bör därför enligt principbeslutet kunna få viss ersättning för vård av kulturhistoriskt värdefull egendom, och detta skall komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse mellan staten och kyrkan. Ersättningen skall ses som en kompensation för begränsningar i möjligheterna att förfoga över egendomen och för extrakostnader som uppstår till följd av de generella skyddsbestämmelserna.

Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet

År 1996 tillsattes en kommitté med uppdrag att lägga fram ett förslag om vården av kulturhistoriskt värdefull kyrklig egendom och kyrkoarkiven. Utredningen, som antog namnet Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet, överlämnade i april 1997 betänkandet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43). I betänkandet föreslogs bl.a. att Svenska kyrkan skulle erhålla en årlig statlig ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena med ett belopp som motsvarar ca 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde (kyrkoantikvarisk ersättning). Ersättningen skulle vara ett led i ett ömsesidigt åtagande av staten och Svenska kyrkan att bevara kyrkans kulturhistoriska värden. Åtagandet skulle komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse. Denna överenskommelse borde enligt kommittén sträcka sig över 25 år med s.k. kontrollstationer vart femte år.

Regeringens förslag

Regeringen anser beträffande den s.k. kyrkoantikvariska ersättningen att det inte bör komma i fråga att nu binda staten för betydande utgifter under längre tid än tio år, dvs. inte längre än t.o.m. år 2009. Regeringen framhåller att 1995 års principbeslut inte innehöll någon mer preciserad ståndpunkt beträffande långsiktigheten av statens engagemang.

När det gäller den statliga ersättningens storlek anser regeringen att det måste beaktas att det är förenat med svårigheter att bedöma omfattningen av kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Hänsyn måste enligt regeringen dessutom tas till ytterligare omständigheter. Bland annat pekar regeringen på att det under senare år i större utsträckning än tidigare har genomförts kostnadskrävande underhåll och restaureringar av kyrkobyggnader. En faktor som har medverkat till att göra detta möjligt är att omfattningen av det s.k. kyrkobyggnadsbidraget ur kyrkofonden har blivit allt större. Sedan starten år 1989 och fram till dagsläget har beloppet höjts från drygt 30 miljoner kronor per år till att utgöra ca 90 miljoner kronor per år.

Under åren 1998–2000 genomför staten och Svenska kyrkan ett gemensamt sysselsättningsprogram, det s.k. miljardprogrammet för kyrkliga jobb. Syftet med programmet är i första hand att minska arbetslösheten genom att det skapas arbetstillfällen inom Svenska kyrkan. Programmet skall dock även medverka till att bevara och stärka de kyrkliga kulturvärdena. Sysselsättningsprogrammet gör det möjligt för Svenska kyrkan att exempelvis rusta upp kyrkobyggnader och andra byggnader samt att utföra nödvändigt underhåll. En redovisning av fördelningen av de anslagna medlen till programmet för år 1998 skall lämnas till regeringen senast den 31 mars 1999.

Möjligheterna för Svenska kyrkan att genomföra angelägna projekt, exempelvis större arbeten på kyrkliga byggnader, och därmed stärka kyrkan inför framtiden har alltså enligt regeringen ökat. Under de senaste åren har det gjorts stora investeringar och det planeras ytterligare insatser inom ramen för miljardprogrammet. Det finns därför enligt regeringen goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt sett gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter. Detta gäller särskilt åren 2000 och 2001 då sysselsättningsprogrammet, som i stor utsträckning avser byggarbeten, precis kommer att ha avslutats.

Regeringen uttalar att Svenska kyrkan i dag förvaltar de kyrkliga kulturminnena på ett förtjänstfullt sätt. Med hänsyn till de ekonomiska effekter som reformen innebär för Svenska kyrkan finns det enligt regeringens uppfattning goda förutsättningar att kyrkan även fortsättningsvis skall kunna vårda och underhålla de kyrkliga kulturminnena och därmed leva upp till de krav som följer av kulturminneslagens bestämmelser.

Med hänsyn till vad som anförts finner regeringen att den statliga kyrkoantikvariska ersättningen under åren 2000–2009 bör uppgå till följande belopp: 0 kr år 2000 och år 2001, 50 miljoner kronor år 2002, 100 miljoner kronor år 2003, 150 miljoner kronor år 2004, 200 miljoner kronor år 2005, 250 miljo-

ner kronor år 2006, 300 miljoner kronor år 2007, 390 miljoner kronor år 2008 och 460 miljoner kronor år 2009.

Regeringens förslag innebär att staten efter relationsändringen skjuter till medel för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena och att samtliga skattebetalare är med och finansierar detta.

Motionsförslag

I motion K12 (m) yrkar motionärerna avslag på regeringens förslag att inte utge en kyrkoantikvarisk ersättning såvitt avser åren 2000–2001 (yrkande 1). Motionärerna anser att regeringen i samband med vårpropositionen år 1999 bör återkomma med förslag om en kyrkoantikvarisk ersättning för dessa år (yrkande 2).

Motionärerna bakom motion K11 (v) anser att regeringens förslag beträffande ersättningens storlek kan vara rimligt, men anser att kostnaderna bör behandlas på i princip samma sätt som andra kostnader för kulturminnesvård. Beloppets storlek bör därför enligt motionärerna inte på förhand bindas på sätt som föreslås utan kunna prövas årligen i samband med fastställande av statens budget (yrkande 5 delvis).

Kristdemokraterna yrkar i motion K10 avslag på regeringens förslag vad gäller den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning (yrkande 2). Kristdemokraterna begär ett nytt förslag, liknande det förslag som Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet har lagt fram, som innebär att en överenskommelse träffas om en årlig ersättning med ett belopp motsvarande 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde. Denna ersättning skall enligt motionärerna utbetalas fr.o.m. år 2000 och omfatta minst 25 år (yrkande 3 delvis).

I motion K13 (m, c) yrkar motionärerna avslag på regeringens förslag såvitt avser den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning. Motionärerna begär ett nytt förslag som bättre svarar mot behovet och stämmer överens med de allmänna principerna i överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och staten och som ger den nödvändiga stabiliteten genom en långsiktig lösning. Ett nytt förslag skall enligt motionärerna lämnas senast i samband med budgetpropositionen för år 2000 (delvis).

Utskottets bedömning

Utskottet vill börja med att understryka att Svenska kyrkan förvaltar ett oersättligt kulturarv som har byggts upp under århundraden och som avspeglar och utgör en väsentlig del av Sveriges historia. Det är fråga om ett levande kulturarv som genom århundraden kontinuerligt har använts och alltjämt används för samma ändamål. De kyrkliga kulturminnena är en betydelsefull del av vårt nationella kulturarv och bevarandet av de kyrkliga kulturhistoriska värdena är en angelägenhet för hela samhället och svenska folket.

Att bedöma kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena och avgöra hur stor del av kostnaderna staten respektive Svenska kyrkan bör

svara för är förenat med stora svårigheter. Som framgår av propositionen föreslås staten bidra endast till kostnader som kan vara betingade av kulturhistoriska hänsynstaganden.

Som regeringen framhåller i propositionen innebär reformen positiva ekonomiska effekter för kyrkan. Dessutom finns det, som regeringen påpekar under avsnittet kyrkoantikvarisk ersättning, goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt sett gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter.

Utskottet vill vidare framhålla att den tid inom vilken regeringen nu garanterar ersättning, tio år, är en relativt lång tid. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte bör komma i fråga att binda staten för en längre tid. Samtidigt bör erinras om att avsikten är att det före tioårsperiodens utgång skall förekomma särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan om den fortsatta ersättningen efter tioårsperioden.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att den kyrkoantikvariska ersättningen, i enlighet med regeringens förslag, bör utgå fr.o.m. år 2002 t.o.m. år 2009 och stegvis höjas från 50 miljoner kronor till 460 miljoner kronor per år. Utskottet avstyrker därmed motionerna K10 (kd) yrkandena 2 och 3 delvis, K11 (v) yrkande 5 delvis, K12 (m) yrkandena 1 och 2 samt K13 (m, c) delvis.

Kyrkoantikvarisk ersättning efter år 2009

Regeringens överväganden

För tiden efter år 2009 lägger regeringen inte fram något förslag. Regeringen uttalar dock att överväganden om ersättningens storlek efter tioårsperiodens utgång bör ske efter särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan.

I god tid före tioårsperiodens utgång skall enligt regeringen ett underlag tas fram till en allsidig belysning av de kyrkoantikvariska frågorna. Härigenom ges möjlighet att inom lämplig tid efter relationsändringen följa upp och analysera dessa frågor i belysning av såväl de ekonomiska förutsättningarna som de krav som ställs på Svenska kyrkan till följd av bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen. Utgångspunkten är att staten, i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Om inte erforderlig finansiering kan ordnas inom reformens ram eller det aktuella utgiftsområdet, vilket är regeringens ambition, är det regeringens utgångspunkt att det statliga stödet efter tioårsperioden skall minska väsentligt. Regeringen kommer också att överväga att under perioden och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt. Något förslag om en särskild skatte- eller avgiftsfinansiering finns dock inte för närvarande.

Motionärerna bakom motion K15 (c) begär att regeringen skyndsamt skall utreda hur skyddet av kulturminnena skall kunna garanteras även efter år 2009. Det bör enligt motionärerna råda överensstämmelse mellan stöd, avtalets omfattning och kulturminneslagens bestämmelser. Motionärerna påpekar att en sänkning av ambitionsnivån skulle vara mycket olycklig.

I motion K16 anser Miljöpartiet att en tydligare tidsangivelse bör lämnas när en utvärdering av det ekonomiska utfallet av det nu föreslagna stödet under åren 2002–2009 skall göras (yrkande 3).

Folkpartiet motsätter sig i motionerna K18 (yrkande 2) och Kr265 en särlösning för Svenska kyrkan. Motionärerna anser att målet bör vara att värden och underhållet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader får en principiell lösning som är densamma för alla samfund.

Motionärerna bakom motion K11 (v) anser att ersättningens storlek skall prövas årligen i samband med fastställandet av statens budget (yrkande 5 delvis).

I motion K10 begär Kristdemokraterna att en överenskommelse träffas som sträcker sig minst t.o.m. år 2025 och där ersättningens storlek årligen skall uppgå till ett belopp motsvarande 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde (yrkande 3 delvis). En utvärdering och omprövning av den kyrkoantikvariska ersättningen bör enligt motionärerna göras inom den första tioårsperioden (yrkande 4).

I motion K13 (m, c) begär motionärerna ett förslag till ersättning från regeringen som bättre svarar mot behovet på cirka en halv miljard kronor per år och som säkrar stabiliteten genom en långsiktig lösning (delvis).

Utskottets bedömning

Utskottet delar regeringens bedömning att en allsidig belysning bör göras av de kyrkoantikvariska frågorna inför beslut om en framtida ersättning m.m. Det är enligt utskottets mening nu för tidigt att säga vilken ambitionsnivå som staten skall hålla efter den första tioårsperioden; det får kommande uppföljning och analys och därpå grundade överväganden utvisa. Utskottet vill dock i likhet med regeringen betona att utgångspunkten bör vara att staten, i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena.

Regeringen har uppgett att ett underlag för kommande överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan skall tas fram i god tid före tioårsperiodens utgång. Utskottet vill understryka vikten av att så sker och förutsätter att underlaget skall finnas tillgängligt senast vid slutet av år 2008.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna K10 (kd) yrkandena 3 delvis och 4, K11 (v) yrkande 5 delvis, K13 (m, c) delvis, K15 (c) och K16 (mp) yrkande 3, K18 (fp) yrkande 2 och Kr265 (fp).

Regeringens förslag

Svenska kyrkan har i dag ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls enligt bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen, dvs. så att deras kulturhistoriska värde bevaras. Regeringen föreslår att Svenska kyrkan skall få ansvaret för att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen. Förslaget innebär att Svenska kyrkan på nationell nivå fördelar ersättningen mellan stiftet och att sedan stiftet beslutar om fördelningen inom respektive område.

Beslut om fördelning bör enligt regeringen föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. När det gäller beslut på nationell nivå, dvs. beslut om ramfördelning mellan stiftet, bör det inhämtas yttrande från RAÄ. I fråga om beslut på regional nivå, inom stiftet, bör enligt regeringen respektive länsstyrelse ges tillfälle att yttra sig.

Motionsförslag

I motion K11 anser Vänsterpartiet att beslut om fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen bör fattas av RAÄ och länsstyrelserna på respektive nivå. Enligt motionärerna bör ingen principiell skillnad göras mellan kyrkliga och andra kulturminnen. Fördelningen av ersättningen bör enligt motionärerna föregås av ett nära samråd med Svenska kyrkan liksom med andra trossamfund som äger eller förvaltar kulturhistoriskt värdefull egendom (yrkande 6).

Utskottets bedömning

I likhet med motionärerna kan utskottet se vissa fördelar med att den kyrkoantikvariska ersättningen fördelas av RAÄ och länsstyrelserna. Dessa myndigheter har den särskilda kompetens som krävs i frågor som rör förvaltning av kulturvärden och har vidare en överblick över förhållandena i landet respektive länen som behövs för att göra de prioriteringar som är nödvändiga.

Utskottet anser dock i likhet med regeringen att övervägande skäl talar för att Svenska kyrkan bör få ansvaret för att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen. Svenska kyrkan har ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls. Genom att Svenska kyrkan får ansvaret också för fördelningen av ersättningen skapas bättre möjligheter för Svenska kyrkan att göra den planering och de prioriteringar som är en förutsättning för att vård och underhåll i enlighet med kulturminneslagens bestämmelser skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt och rationellt sätt. Viktigt är emellertid att fördelningen sker efter samråd med RAÄ och länsstyrelserna. En sådan ordning är naturlig med hänsyn till RAÄ:s uppgift att ha överinseende över kulturminnesvården i landet och länsstyrelsernas tillsynsskyldighet beträffande kulturminnesvården i länen.

I sammanhanget vill utskottet understryka vikten av att det inom Svenska kyrkans egen organisation finns erforderlig kompetens när det gäller vård

och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena samt att de erfarenheter som samlats där bevaras och utvecklas.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion K11 (v) yrkande 6 och tillstyrker regeringens förslag.

Överenskommelsen

Regeringens bedömning

Enligt riksdagens principbeslut skall det träffas en långsiktig överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan avseende de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan.

Det kyrkliga kulturarvets betydelse och det gemensamma intresset av att detta kulturarv bevaras motiverar att överenskommelsen inte tidsbegränsas utan löper tills vidare. Under överenskommelsens löptid är det enligt regeringen lämpligt att lägga in s.k. kontrollstationer. Vid dessa bör det bl.a. göras en analys av frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena och en uppföljning och utvärdering av de resultat som har uppnåtts. Den första kontrollstationen bör enligt regeringen infalla under år 2009 och därefter vart femte år.

Överenskommelsen bör enligt regeringen behandla allmänna frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan, som t.ex. de kyrkliga kulturminnenas tillgänglighet för alla, kyrkans ansvar för kompetensfrågor samt frågor om samverkan mellan de antikvariska myndigheterna och Svenska kyrkan.

Motionsförslag

I motion K16 (mp) framhålls att tillgängligheten till de kyrkliga kulturminnena bör bli mycket större än vad som är fallet i dag. Bland annat kan enligt motionärerna tillgängligheten öka genom ett ökat samarbete mellan kyrkan, läns museer och skolor (yrkande 2).

Utskottets bedömning

I likhet med motionären vill utskottet betona vikten av allas tillgång till de kyrkliga kulturminnena. Det bör som motionären framhåller vara möjligt att t.ex. genom ökat samarbete mellan berörda intressenter öka tillgängligheten för envar. Som uttalas i propositionen bör det av överenskommelsen bl.a. framgå att Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som före relationsändringen, oberoende av exempelvis kyrkotillhörighet. Något särskilt uttalande av riksdagen torde med hänsyn till det anförda inte vara nödvändigt, varför utskottet avstyrker motion K16 (mp) yrkande 2.

Utskottet tillstyrker övriga föreslagna ändringar i kulturminneslagen beträffande kyrkobyggnader, kyrkliga inventarier, överklagande och vidtagande av rättelse.

Offentlighet och insyn samt de kyrkliga arkiven (prop. avsnitten 6 och 7)

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till ändringar i sekretesslagen rörande handlingsoffentlighet beträffande handlingar som inkommit till eller upprättats hos Svenska kyrkans verksamhet efter relationsändringen och som rör fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Inte heller har utskottet något att invända mot regeringens olika förslag under avsnittet De kyrkliga arkiven beträffande handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos myndigheter som har uppgift som hänför sig till Svenska kyrkan. I fråga om kostnader för arkiven anförs det i propositionen att regeringens överväganden stämmer överens med gällande principer. I linje härmed framläggs det inte något förslag för riksdagen i den delen. Utskottet påpekar att regeringen dock felaktigt i propositionstexten har betecknat övervägandena som ett förslag.

Stockholm den 16 februari 1999

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Gunnar Hökmark (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp) och Gunilla Tjernberg (kd).

1. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Gunnar Hökmark (alla m) anför:

Utskottet vill inledningsvis påminna om att en rad beräkningar har gjorts från olika utgångspunkter att användas som underlag vid bedömning av den lämpliga storleken av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det medelsbehov som man kommit fram till, och som Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet baserat sitt ersättningsförslag på, uppgick till cirka en halv miljard kronor per år.

Utskottet vill vidare framhålla att riksdagen i sitt principbeslut om de framtida relationerna mellan staten och Svenska kyrkan anfört att Svenska kyrkan bör kunna få viss ersättning för vård av kulturhistoriskt värdefull egendom och att detta skall komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse mellan staten och kyrkan.

Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringens förslag såvitt avser den kyrkoantikvariska ersättningen bör avslås av riksdagen. Regeringen bör senast i samband med budgetpropositionen för år 2000 återkomma med ett nytt förslag som bättre svarar mot behovet och stämmer överens med de allmänna principerna i överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och staten. Det nya förslaget skall också ge den nödvändiga stabiliteten genom en långsiktig lösning.

Detta nya förslag bör enligt utskottets mening även omfatta en kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2000 och 2001.

Regeringens förslag beträffande den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning bör således avstyrkas av konstitutionsutskottet och förslagen i motionerna K12 (m) yrkandena 1 och 2 och K13 (m, c) tillstyrkas.

2. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anför:

I likhet med motionärerna bakom motion K11 (v) anser utskottet att man bör se på kostnaderna för att vårda och underhålla de kyrkliga kulturminnena på i princip samma sätt som på andra kostnader för kulturminnesvård. Svenska kyrkan bör därvid jämföras med andra trossamfund. Ersättningsbeloppets storlek bör inte på förhand bindas på det sätt som föreslås av regeringen, även om regeringens förslag om ersättningens storlek kan vara rimlig. Ersättningen bör i stället kunna prövas årligen i samband med fastställande av statens budget.

Utskottet avstyrker således regeringens förslag och tillstyrker motion K11 (v) yrkande 5.

3. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd) anför:

Utskottet anser i likhet med motionärerna bakom motion K10 (kd) att regeringens förslag beträffande den kyrkoantikvariska ersättningen bör avslås av riksdagen. I stället bör enligt utskottets mening riksdagen begära att regeringen lägger fram ett nytt förslag liknande det förslag som Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet har lagt fram. Detta förslag innebär att en överenskommelse träffas om en årlig kyrkoantikvarisk ersättning med ett belopp som motsvarar 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde. Ersättningen bör utbetalas fr.o.m. år 2000 och utgå under minst 25 år. En utvärdering och omprövning bör enligt utskottets mening göras inom den första tioårsperioden.

Utskottet avstyrker således regeringens förslag såvitt avser den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning och tillstyrker motion K10 (kd) yrkandena 2, 3 och 4.

4. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Birgitta Sellén (c) anför:

I likhet med motionärerna bakom motion K15 (c) anser utskottet att regeringen skyndsamt bör utreda hur skyddet av kulturminnena skall kunna garanteras även efter år 2009.

Med hänvisning härtill bör motion K15 (c) tillstyrkas.

5. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Lennart Kollmats (fp) anför:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motioner från Folkpartiet att Svenska kyrkan inte skall särbehandlas i förhållande till andra samfund när det gäller ersättning för kulturminnesvård. Enligt utskottets mening bör det statliga bidraget knytas till skyddsvärda objekt oavsett vilket trossamfund objektet tillhör.

Utskottet ser regeringens nu framlagda förslag, som avser tiden fram t.o.m. år 2009, som en övergångslösning som bör accepteras inför ett fullständigt skiljande mellan staten och kyrkan. Därefter bör enligt utskottets mening Svenska kyrkan inte särbehandlas.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet motionerna K18 (fp) yrkande 2 och Kr265 (fp).

6. Fördelning och villkor för den kyrkoantikvariska ersättningen

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anför:

I linje med vad som anförs i motion K11 (v) om årlig prövning av ersättningens storlek och Svenska kyrkans jämställande med andra trossamfund bör det enligt utskottets mening ankomma på RAÄ och länsstyrelserna att fatta be-

slut om fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen. Fördelningen bör dock föregås av ett nära samråd med Svenska kyrkan liksom med andra trossamfund som äger eller förvaltar kulturhistoriskt värdefull egendom.

Utskottet föreslår således att regeringens förslag om rätten att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen avstyrks och att motion K11 (v) yrkande 6 tillstyrks.

Till konstitutionsutskottet	1
Utskottet	1
De kyrkliga kulturminnena (prop. avsnitt 5).....	1
Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning	1
Bakgrund	1
Riksdagens principbeslut år 1995	2
Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet	2
Kyrkoantikvarisk ersättning åren 2000–2009.....	3
Regeringens förslag	3
Motionsförslag	4
Utskottets bedömning	4
Kyrkoantikvarisk ersättning efter år 2009	5
Regeringens överväganden	5
Motionsförslag	6
Utskottets bedömning	6
Fördelning och villkor för den kyrkoantikvariska ersättningen.....	7
Regeringens förslag	7
Motionsförslag	7
Utskottets bedömning	7
Överenskommelsen	8
Regeringens bedömning	8
Motionsförslag	8
Utskottets bedömning	8
Övrigt	9
Offentlighet och insyn samt de kyrkliga arkiven (prop. avsnitten 6 och 7).....	9
Avvikande meningar.....	10
1. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning, (m)	10
2. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning, (v)	10
3. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning, (kd)	11
4. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning, (c)	11
5. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning, (fp).....	11
6. Fördelning och villkor för den kyrkoantikvariska ersättningen, (v).....	11